

NGHỊ LUẬN VỀ MỘT TÁC PHẨM, MỘT ĐOẠN TRÍCH VĂN XUÔI

I – BÀI TẬP

- 1.** Đề 2, sách giáo khoa, trang 19.
- 2.** Đề 3, sách giáo khoa, trang 19.
- 3.** Phân tích tâm trạng nhân vật trong đoạn trích sau :

"Nơi gốc chiếc án thư cũ đã nhợt màu vàng son, một cây đèn đế leo lết rọi vào
một khuôn mặt nghỉ ngơi. Ngực quan băn khoăn ngồi bóp thái dương. Tiếng trống

thành phủ gần đấy đã bắt đầu thu không. Trên bốn chòi canh, ngục tốt cũng bắt đầu điểm vào cái quạnh quẽ của trời tối mịt, những tiếng kiểng và mõ đều đặn thưa thớt. Lướt qua cái thăm thẳm của nội cỏ đầm sương, vắng từ một làng xa đưa lại mấy tiếng chó sủa ma. Trong khung cửa sổ có nhiều con song kẻ những nét đen thẳng lên nền trời lốm đốm tinh tú, một ngôi sao Hôm nhấp nháy như muốn trượt xuống phía chân giời không định. Tiếng dội chó sủa ma, tiếng trống thành phủ, tiếng kiểng mõ canh nổi lên nhiều lần. Bấy nhiêu thanh âm phức tạp bay cao lần lên khỏi mặt đất tối, nâng đỡ lấy một ngôi sao chính vị muốn từ biệt vũ trụ".

(Nguyễn Tuân – *Chữ người tử tù*)

4. Chỉ ra những biện pháp châm biếm, đả kích ở đoạn văn sau :

"Cái vui nhất là ngay đến Chính phủ cũng chẳng nhận ra được khách thật của mình nữa, và để chắc chắn khỏi thất thoát trong nhiệm vụ tiếp tân, Chính phủ bèn đổi đổi với tất cả mọi người An Nam vào hàng vua chúa và phái tuỳ tùng đi hộ giá tuốt ! Đó là những người phục vụ thầm kín, rụt rè, vô tư và hết sức tận tuy. Các vị chẳng nề hà chút công sức nào để bảo vệ bọn tôi, và giá cô được trông thấy các vị ân cần theo dõi tôi chẳng khác bà mẹ hiền rình con thơ chập chững bước đi thứ nhất, thì hẳn cô phải phát ghen lên được về nỗi niềm âu yếm của các vị đối với tôi. Có thể nói là các vị bám lấy để giàn tôi, dính chặt với tôi như hình với bóng. Và thật tình là các vị cuống cuồng cả lên nếu mất hút tôi chỉ trong dăm phút ! Cô thử nghĩ, làm sao mà không xúc động sâu xa được, khi được đổi đổi như thế ?".

(Nguyễn Ái Quốc – "Vi hành")

5. Phân tích và bình luận những hình ảnh tượng trưng trong truyện ngắn *Hai đứa trẻ* của Thạch Lam.

6. Suy nghĩ về bi kịch của nhân vật Chí Phèo trong truyện ngắn cùng tên của Nam Cao.

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Đề 2 : Đoạn văn miêu tả thác nước và "thạch trận" trên sông Đà do trí tưởng tượng phong phú của tác giả mà gây hứng thú cho người đọc. Đoạn văn thể hiện tất cả sự tài hoa của nhà văn, sự liên tưởng, so sánh mới lạ. Nhà văn miêu tả thác nước để tôn lên hình ảnh người lái đò sông Đà. Nhưng điều thú vị là ông lái đò ấy

là nhà nghệ sĩ Nguyễn Tuân. Cả đoạn trích chỉ thấy suy nghĩ của người kể, mà không thấy suy nghĩ của ông đò. Đó là hình ảnh của nhân vật được khắc họa theo kiểu tuỳ bút. Sóng nước sông Đà hùng vĩ đã trở thành "bữa tiệc khoái khẩu" đối với cảm hứng nghệ thuật của Nguyễn Tuân, đưa lại cho ông nguồn hứng khởi để ngồi bút lảng mạn ấy lại có dịp tung tẩy, viết nên một trong những cảnh hào hứng, tài hoa bậc nhất trong văn Nguyễn Tuân sau Cách mạng tháng Tám.

2. Đề 3 : Có thể bình luận về Mị hoặc A Phủ. Bình luận về nhân vật nào đều phải dựa vào cuộc đời, số phận, tính cách của nhân vật mà đưa ra nhận xét về ý nghĩa xã hội và giá trị nghệ thuật trong việc sáng tạo nhân vật ấy trên cơ sở chứng minh bằng việc phân tích chi tiết. Mị là cô gái hồn nhiên, tự tin, hiếu thảo, thế mà phải làm con dâu trù nợ, sống như con vật, như người đã chết trong nhà thống lí Pá Tra. Nhưng tình yêu cuộc sống, lòng đồng cảm với người cùng số phận (là A Phủ) đã thức tỉnh cô đứng lên cứu sống A Phủ và tự giải phóng cho chính mình. Đó là một hình tượng đẹp về người phụ nữ Mông, một hình ảnh chan chứa tình yêu của nhà văn đối với những người phụ nữ vùng cao Tây Bắc.

A Phủ hồn nhiên, tự tin, mạnh khoẻ. Do A Sử ghen mà anh bị bắt, lại do sơ suất để hổ ăn mất bò mà bị hành hạ, đánh đập, trói đứng đến gần chết. A Phủ là một trong những hình ảnh đẹp của người thanh niên vùng cao hồn nhiên và đau thương dưới ách thống trị của bọn chúa đất tàn ác.

3. Đoạn văn tả tâm trạng viên quan coi ngục trong đêm được lệnh đón đoàn tù tù trên đường vào kinh đô thụ án. Chú ý cảnh bầu trời đêm đầy sao và hàng con song kẻ những nét đen thẳng lên bầu trời (như song tù), một ngôi sao Hôm sắp trụt xuống, nói lên ý nghĩ của ngục quan về người anh hùng sắp từ giã cõi đời. Chú ý cảnh sắc, từ sắc thái khách quan chuyển sang sắc thái chủ quan trong tưởng tượng của ngục quan : muốn "nâng đỡ lấy một ngôi sao chính vị muốn từ biệt vũ trụ". Đó là bút pháp tả cảnh ngụ tình cổ điển và lăng mạn.

4. Đọc kỹ đoạn văn, gạch dưới những từ ngữ mỉa mai chua chát trong các câu văn và khai quát thành đặc điểm của bút pháp châm biếm, đả kích của tác giả.

5. Hình ảnh tượng trưng trong truyện ngắn *Hai đứa trẻ* của Thạch Lam khá nổi bật : bóng tối, ánh sáng, con tàu, những ngọn đèn con,... Hai đứa trẻ trong bối cảnh những người dân nghèo nơi phố huyện cũng có ý nghĩa tượng trưng,...

Có thể bình luận về những hình ảnh tượng trưng như sau :

- Các hình ảnh bóng tối, ánh sáng, con tàu,... thể hiện mâu thuẫn sâu sắc giữa đời sống thực tế và khát vọng vươn lên của "hai đứa trẻ".
- Hình ảnh những ngọn đèn con trong tâm trí Liên thể hiện sự tự ý thức về số phận của cô, về tương lai mờ mịt, toả một ánh sáng ảm đạm vào giấc mơ tuổi trẻ.

v.v.

Hình ảnh tượng trưng giúp tác phẩm có sức ám ảnh sâu sắc, góp phần thể hiện thái độ thương cảm của Thạch Lam đối với những kiếp sống tối tăm, mòn mỏi và thái độ nâng niu, trân trọng của tác giả đối với những tâm hồn trẻ thơ.

6. Truyện ngắn *Chí Phèo* kết thúc bằng cái chết của bá Kiến và việc tự sát của Chí Phèo. Có ý kiến cho rằng Chí chết vì bị mọi người cự tuyệt không cho hắn làm người. Hãy phân tích các nguyên nhân dẫn đến cái chết và sự trả thù của Chí. Bá Kiến là nguyên nhân đẩy Chí đi tù và là kẻ biến Chí thành con quỷ dữ của làng Vũ Đại, thành người dân lưu tán, sống bất hợp pháp, không thể có cuộc sống bình thường như Chí đã khao khát. Thị Nở là người bị cầm tù trong quan niệm cũ, chỉ đến với Chí một cách ngẫu nhiên. Khi bị thị Nở từ chối, ảo tưởng của Chí hoàn toàn tan vỡ và Chí rơi vào tuyệt vọng. Bi kịch của Chí Phèo không phải do lỗi của Chí Phèo, mà là do nhiều nguyên nhân xã hội gây ra như áp bức, định kiến, thiếu hiểu biết và thiếu sự thông cảm,...